

FÜGGETLEN RENDESZETI PANASZTESTÜLET

☒: 1358 Budapest, Széchenyi rakpart 19.

☎: 441-6501 ☎: 06-1/441-6502

✉: titkarsag@panasztestulet.hu

🌐: www.panasztestulet.hu

Ügyszám: FRP/133/2013/Pan.

A Független Rendészeti Panasztestület

78/2014. (IV. 16.) számú

állásfoglalása

A Független Rendészeti Panasztestület (a továbbiakban: Testület) panaszosnak¹ a törvényes képviselői, útján 2013. február 20-án előterjesztett **panasza alapján indult eljárásban** a 2014. április 16-án megtartott zárt ülésén született állásfoglalását

m e g k ü l d i a z O r s z á g o s R e n d ő r f ő k a p i t á n y n a k .

A Testület megállapítása szerint a vizsgált ügyben **alapjogot súlyosan sértő intézkedésre került sor.**

A Testület állásfoglalása ellen jogorvoslatnak helye nincs.

Indokolás

A panaszos törvényes képviselői 2013. február 20-án postai úton terjesztették elő a panaszbeadványukat.

I.

1) A panaszos törvényes képviselői beadványukban előadták, hogy a panaszos 2013. február 5-én a tanítás befejezése után hazafelé indult két osztálytársával, amikor is a Sz. városi B. úton található áruház parkolójában, a parkolóban a megszünt [...] áruház felé eső részének a legvégében, nagyjából az ott található zászlórudak tövében találtak egy fogantyú nélküli, sérült bevásárló kocsit. Ebben kezdték el egymást tologatni, amíg a Sz. városi E. téren egy rendőrfőkapitány meg nem állította őket. Három rendőrautó és mintegy 8-10 rendőr jelenlétében kipakoltatták a három gyermek zsebeit, leellenőrizték, hogy még nem szerepelnek a nyilvántartásban, majd a gyerekeket megbilincselve a Sz. városi Rendőrkapitányságra

¹ Az Rtv. 93/A. § (8) bekezdése értelmében a panaszos személyes adatait töröltük.

állították elő, ahol is több mint egy órán keresztül tartották bent és hallgatták ki őket törvényes képviselőik jelenléte nélkül, illetve fejenként 10.000,- Ft helyszíni bírsággal büntették őket. A helyszíni bírság kiszabásáról szóló nyomtatványon gyermekük magatartását a szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről szóló 2012. évi II. törvény (továbbiakban: Szabs.tv.) 177. § (1) bekezdés a) pontja alá tartóznak minősítették. (Megjegyezzük, hogy a nyomtatvány birtokukban lévő, indigós példányán nem egyértelműen eldönthető, hogy az a) vagy a c) pont a tényállás minősítése.)

A törvényes képviselők szerint a sérelmezett rendőri intézkedések jogszerűtlenek és túlzóak voltak az alábbi okok miatt:

a) a panaszos 1995. október 24. napján született, tehát a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. tv. rendelkezései értelmében meg kiskorú és korlátozottan cselekvőképes, így a törvény 12/A szerint nyilatkozatának érvényességéhez – ha jogszabály kivételt nem tesz – törvényes képviselőjének beleegyezése vagy utólagos jóváhagyása szükséges. A Szabs.tv. 27. (1) értelmében a törvény alkalmazásában fiatalkorú az, aki a szabálysértés elkövetésekor a tizennegyedik életévét betöltötte, de a tizennyolcadikat még nem. Ugyanezen szakasz (3) bekezdése alapján fiatalkorúval szemben helyszíni bírságot csak akkor lehet kiszabni, ha a fiatalkorú annak megfizetését vállalja.

A panaszos törvényes képviselői szerint a rendelkezésekre álló iratokból sem állapítható meg, hogy a panaszost tájékoztatták-e a Szabs.tv. 27. (3) rendelkezéséről. Álláspontjuk szerint annak az iratokból kifejezetten ki kellene tűnnie, hogy gyermekünket tájékoztatták arról, hogy vele szemben – fiatalkorúságára tekintettel – csak akkor szabhatnak ki helyszíni bírságot, ha ennek megfizetését vállalja, és ezt a tájékoztatást a gyermek megértette és tudomásul vette.

b) A Rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény (továbbiakban: Rtv.) 33. § taxatív felsorolja azokat az eseteket, amikor a rendőrség valakivel szemben jogosult az előállításra. A törvényes képviselő szerint a fent leírt esetben ennek nem álltak fenn a törvényi feltételei. Az előállítással összefüggésben meg kívánják még jegyezni, hogy az igazolás alapján az előállítás időtartama 15 óra 30 perctől 16 óra 45 percig tartott. Ehhez képest a rendőrség csupán 16 óra 14 perckor értesítette a panaszos édesanyját telefonon az előállítás tényéről, azzal a félrevezető információval és kérdéssel, hogy a gyermeket bevitték a rendőrségre, de már minden rendben van, és csupán azt szeretnék tudni, hogy érte megy-e vagy elengedhetik. Így az édesanya az elengedést választotta, mivel éppen a legkisebb gyermekünkkel készült az orvoshoz.

Az igazolás tanúsága szerint gyermekünk a hívás időpontjában már 3/4 órája elő lett állítva, illetve még további fél órán keresztül bent volt.

c) A panaszost nem tájékoztatták az alapvető jogairól, különösen nem az előállítással, illetve arról, hogy az egyéb rendőri intézkedések módjával (pl. bilincselés) szemben panasszal is élhet. A képviselők álláspontja szerint ezen tájékoztatás megtörténtének, illetve annak a gyermekük részéről történő megértésének és tudomásul vételének szintén ki kellene derülnie az iratokból. Azonban a panaszos által átvett „Igazolás” ezt nem tartalmazza.

d) A törvényes képviselők kifogásolják a bilincshasználatot is, különös tekintettel arra, hogy ennek alkalmazási körét a jogszabályok szintén pontosan körülhatárolják. Álláspontjuk szerint nem állt fent sem az Rtv. 48. §, sem a rendőrség szolgálati szabályzatáról szóló 30/2011. (IX.30.) BM rendelet 41.§-ban meghatározott okok egyike sem a panaszossal szemben.

e) A törvényes képviselők vitatják a helyszíni bírság kiszabásának minősítését is. A Szabstv. 177. § (1) bekezdés a) pontja alapján, aki ötvenezer forintot meg nem haladó értékre lopást követ el, úgyszintén aki, e cselekmények elkövetését megkísérli, szabálysértést követ el.

A Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény (továbbiakban: Btk.) 316. § (1) bekezdése szerint „aki idegen dolgot mástól azért vesz el, hogy azt jogtalanul eltulajdonítsa, lopást követ el.”

A panaszos szándéka nem a lopás volt, hanem a játék. Magatartása is ezt támasztja alá. A bevásárló kocsinak hiányzott a fogantyúja, így nem lehetett beazonosítani, hogy vajon honnan származik. Mivel a rendőrség egy olyan helyen állította meg a gyerekeket, ahol a környéken nem volt áruház, pusztán a gyermekek őszinte és jó szándékú magatartásából vált nyilvánvalóvá a számukra, hogy a gyerekek mely közterületről tolták el a kocsit. A panaszos elmondása szerint a szándékuk az volt, hogy a városi uszodáig tolják egymást a kocsiban, ahová egyikük ment edzésre, és ami nem volt már messze attól a helytől, ahol intézkedést foganatosították ellenük, majd onnan immár csak ketten visszatolják a kocsit oda, ahonnan elvették.

A törvényes képviselők megjegyzik továbbá, hogy amennyiben a gyermekek viselkedését mindenáron minősíteni szeretnék a jog által, sokkal jobban illik a magatartásukra a Ptk-nak a gazdátlan javak elsajátítására vonatkozó szabálya (Ptk. 127. § „Ha a dolognak nincs tulajdonosa, azon birtokbavétellel bárki tulajdont szerezhet.”), mint a fentebb már idézett Szabstv. 177. § (1) bekezdés a) pontja.

A Szabstv. 32. § (2) bekezdés értelmében „a szabálysértési felelősség bizonyítása a szabálysértési hatóságot terheli. Senki sem köteleztető ártatlansága bizonyítására.” Ezen jogszabályhely rendelkezése alapján kéri az ügyben szabálysértési hatóságként eljáró rendőrkapitányságot felhívni gyermekünk állítólagos szabálysértési felelősségének bizonyítására.

A törvényes képviselők kéri továbbá, hogy abban a nem várt esetben, hogy ha a tényállás és annak minősítése az eljáró járőr részéről helyesen lett megállapítva, a rendőrség mérsékelje a helyszíni bírság kiszabható összegét.

A Szabstv. 99. § (2) bekezdés a helyszíni bírság kiszabható összegét 5.000,- és 50.000,- forint közé teszi. Ezen belül az eljáró hatóság mérlegelési jogkörébe tartozik a bírság tényleges összegének a megállapítása. Azonban ezen összeg meghatározásánál az eset összes körülményét figyelembe véve kell a hatóságnak a bírság mértékét megállapítania, és meg kell indokolnia, hogy az eset súlyosságára, ismétlődő voltára stb. tekintettel miért a megállapított összegben határozta meg a bírság mértékét. Ezzel kapcsolatban a törvényes képviselők megjegyzik, hogy összességében a három gyermeket 30.000,- Ft helyszíni bírságra büntették, amiért egy fogantyú nélküli bevásárló kocsiban tologatták egymást.

A fentiek alapján kérték a panaszos törvényes képviselői a Testület vizsgálatát, annak érdekében, hogy a panaszost ért jogtalanságok – különös tekintettel az indokolatlan nyilvántartásba vétele – jogorvoslatot nyerjenek.

2) A beadványhoz csatolták az előállításról szóló igazolást, ami szerint a panaszos törvényes képviselőjének kiértesítése megtörtént. A panaszos élelmezést nem kért, az intézkedéssel szemben panasszal nem élt. Az előállítás 15 óra 30 perctől 16 óra 45 percig tartott.

3) A helyszíni bírság kiszabásáról szóló nyomtatvány szerint a panaszossal szemben 10.000,- Ft helyszíni bírságot szabtak ki lopás szabálysértése [Szabs. tv. 177. § (1) bekezdés a) pontja] miatt. Az elkövetés időpontja 2013. február 5-e 15 óra 30 perc.

II.

A Testület a tényállás tisztázása érdekében megkereséssel fordult a rendőrséghez. A rendelkezésre bocsátott dokumentumokból az alábbiak állapíthatók meg.

1) Az intézkedést foganatosító rendőrök 2013. február 5-én kelt közös jelentésükben előadták, hogy aznap 15 óra 30 perc körüli időben szolgálatuk teljesítése során Sz. város belterületén a M. K. körúton a szolgálati tehergépkocsival közlekedtek a V. út irányából a Sz. út irányába. Az E. téren észlelték, hogy a színház irányából a M. G. út irányába gyalogosan közlekedik három személy, akik egy, az [...] áruház tulajdonát képező bevásárló kocsit toltak, úgy hogy egy fő a bevásárló kocsiban ült, míg kettő személy toltá.

A gyalogos személyeket intézkedés alá vonták, a 3 személy kérdésre elmondta, hogy Sz. város, B. úti áruház, L. út felé eső oldalán találták a parkolójában. Elmondták, hogy a bevásárlókocsin rongálódások voltak, amikor megtalálták. (markolat törött volt).

Az ügyeleten keresztül erősítést kért a rendőr a helyszínre. A Tatár301, Tatár308, Tatár312 a helyszínre érkezést követően a három személyt előállították a Sz. városi Rendőrkapitányságra bűncselekmény gyanúja miatt. Az előállítás időtartam alatt az áruház nyilatkozata alapján a bevásárló kocsi értéke 40.000 forint.

A panaszossal és társaival szemben a 2070121312243 bírság számon, a 2070121311895 bírság számon, valamint a 2070121313875 bírság számon egyaránt 10.000 forint összegű díj került kiszabásra a 2012. évi II. tv. 177. § (1) bekezdés a) pontjába ütköző (tulajdon elleni szabálysértés) szabálysértés elkövetése miatt, melyet a tudomásul vételt követően mindhárom személy aláírt.

A fenti személyek a Körözési Nyilvántartási Rendszerben nem szerepeltek, az eltulajdonított bevásárlókocsit az áruház részére visszaszolgáltatták. Az előállítás miatt megkísérelték kiértesíteni a panaszos társainak hozzátartozóit, de az eredménytelen volt. A panaszos törvényes képviselőjének kiértesítése megtörtént.

Az intézkedést követően a panaszost és társait elengedték. A jelentésből kitűnik, hogy a panaszossal és társaival szemben összesen 8 rendőr intézkedett.

2) A panaszos előállításáról készült jelentés rögzíti, hogy a panaszost 2013. február 5-én 15 óra 30 perckor az Rtv. 29. § (1) bekezdés alapján igazoltatták, az Rtv. 31. § (1) bekezdése alapján átvizsgálták a ruházatát, továbbá az Rtv. 33. § (2) bekezdés b) pontja alapján előállították. A panaszossal szemben az Rtv. 48. § c) pontja alapján szökés megakadályozása végett bilincset alkalmaztak 15 óra 30 perc és 15 óra 50 perc közötti időben. A panaszosnak sérülése vagy anyagi kára az intézkedéssel kapcsolatban nem keletkezett. A törvényes képviselőjének kiértesítése megtörtént.

Az esemény rövid leírása tartalmában megegyezik az 1) pont ismertetett jelentéssel annyi eltéréssel, hogy rögzíti, hogy a panaszos a helyszínen elismerte a lopást, ezért előállították őt a rendőrkapitányságra. A kapitányságon aztán M. P. r. hdgy. ügyeletes tiszt felvette a kapcsolatot az áruházzal, akiktől azt a tájékoztatást kapták, hogy a bevásárlókocsi értéke 40.000 Ft.

A panaszosnak az Rtv. 33. § (4) bekezdés szerint igazolást az előállítás időtartamáról átadták, illetve tájékoztatást az előállítás okáról kiadták. Az előállító helyiségben történő elhelyezéssel kapcsolatban a 19/1995 (XII.13.) BM rendelet 2. § (8) és (9) bekezdése, a 19/1996 (VIII.23.) ORFK utasítás 36/A. alapján a jogairól és kötelezettségeiről szóló írásos tájékoztatást megkapta.

Az előállítás oka 16 óra 45 perckor megszűnt, ekkor szabadon bocsátották a panaszost.

A parancsnoki vélemény és kivizsgálás szerint az intézkedés és a kényszerítő eszköz alkalmazása jogszerű, szakszerű és arányos volt.

3) A Nyilatkozat elnevezésű iraton – aláírásával megerősítve – a panaszos akként nyilatkozott, hogy az Rtv. 92-93. § szerinti jogorvoslati tájékoztatást megkapta. Az intézkedéssel szemben panasszal nem élt, elélezést nem kért, sérülése nem keletkezett, orvosi ellátását nem kért. Az előállítás várható időtartamáról szóló tájékoztatást megkapta, az igazolást átvette. Az előállító helyiségben történő elhelyezéssel kapcsolatban a 19/1995 (XII.13.) BM rendelet 2. § (8) és (9) bekezdése, a 19/1996 (VIII.23.) ORFK utasítás 36/A. alapján a jogairól és kötelezettségeiről szóló írásos tájékoztatást megkapta.

4) J. J. r. őrnagy 2013. március 26-án jelentésében előadta, hogy a Testület megkeresésében szereplő kérdések alapján meghallgatta a panaszossal szemben intézkedő Á. P. r. törm.-t, aki elmondta, hogy a rendőri intézkedés során mindvégig kulturált udvarias hangnemben beszélt a panaszossal és társaival. Az intézkedés megkezdésekor az Rtv. 20. § (2) bekezdésben foglaltak szerint a napszaknak megfelelően köszönt, bemutatkozott és közölte az intézkedés célját. Az intézkedés alá vont három fiatal mindvégig együttműködő volt, a helyszínen elismerték, hogy a bevásárlókocsit az Interspar parkolójából tulajdonították el.

Az erősítésként helyszínre érkező rendőrök szintén az Rtv. 20. § (2) bekezdésében meghatározottak szerint jártak el. Tájékoztatták a három fiatalt, hogy az előállítás során bilincset fognak használni, amelyet tudomásul vettek. A közölt tájékoztatáson kívül, más beszélgetés nem zajlott le a felek között.

A Sz. városi Rendőrkapitányságra történő előállítást követően a panaszost és társait tájékoztatták jogaikról (hozzátartozó telefonon történő kiértesítésének lehetősége) és

kötelezettségeikről, valamint arról is, hogy általuk elkövetett cselekmény tulajdon elleni szabálysértés, de mivel büntetve nem voltak, ezért szabálysértési őrizetbevételükre nem kerül sor.

A kiállított bírság szelvények aláírása előtt tájékoztatták mindhárom személyt, hogy aláírásukkal elismerik a szabálysértés elkövetését. A panaszos önként, minden befolyástól mentesen írta alá a bírság szelvényt.

Mindhárom személy megkapta az igazolást az előállítás időtartamáról, valamint szóban is tájékoztatták őket a rendelkezésre álló panaszlehetőségről és az erre nyitva álló határidőről is.

5) K. Zs. r. alezredes, kapitányságvezető 2013. március 26-án kelt átírata többletinformációként rögzíti, hogy a panaszos és a társai önként átadták az intézkedés során az irataikat az intézkedő rendőrnek. A panaszos előállítása azért vált szükségessé, hogy az eltulajdonítás körülményeit, a bevásárlókocsi értékét és a rongálódásának a pontos okát meghatározzák.

A bilincselésről előzetesen tájékoztatták a panaszost és társait, amit tudomásul vettek. Az intézkedés során együttműködőek voltak. A kapitányságra érkezve levették a bilincset a panaszosról.

A kapitányságvezető álláspontja szerint a bilincs megelőző jellegű kényszerítő eszköz, alkalmazásához nem szükséges, hogy az intézkedés alá vont személy ellenállást tanúsítson. A rendőrnek kötelessége a megkezdett intézkedés befejezése. Az előállítás végrehajtása során annak eredményessége úgy biztosítható a leginkább, ha a beszállítás idejére az intézkedés alá vont személlyel szemben bilincs alkalmazására kerül sor. Fiatalkorú személlyel szemben, aki tetteinek következményeit nem biztos, hogy megfelelően át tudja látni, a bilincselés adott esetben alkalmas lehet arra is, hogy esetleges menekülési szándékával már eleve felhagyjon, azt meg se kísérelje – pl. ne próbáljon meg kiugrani a forgalmas úton a forgalmi okból megálló vagy lelassító szolgálati gépkocsiból. A bilincselés nem csak a rendőr, hanem ilyen formában az előállított biztonságának megóvására is szolgál.

Az előállítás időtartamára a panaszost és társait a rendőrkapitányság 130-as számú irodájában helyezték el. A panaszos törvényes képviselőjét a panaszos kérése ellenére értesítették, aki ezt követően nem jelent meg a kapitányságon.

A panaszost szóban tájékoztatták a jogorvoslati lehetőségeiről és az előterjesztésre nyitva álló határidőről, az igazolás pedig tartalmazza mind a Testület, mind az Alapvető Jogok Biztosának elérhetőségeit.

A lefolytatott parancsnoki vizsgálatok alapján megállapítható, hogy a Sz. városi Rendőrkapitányság rendőrei jogszerűen és szakszerűen jártak el a panaszossal és társaival szemben az intézkedés és a kényszerítőeszköz alkalmazása során, figyelmet fordítva a panaszos tájékoztatására az őt megillető jogokkal és kötelezettségekkel kapcsolatban.

III.

A Testület a panaszbeadvány és a rendőrségtől kapott felvilágosítás alapján – figyelemmel a panaszolt intézkedés idején hatályos Rtv. és a rendőrség szolgálati szabályzatáról szóló 30/2011. (IX. 22.) BM rendelet (továbbiakban: Szolgálati Szabályzat) rendelkezéseire – a panaszos kifogásaival összefüggésben az alábbi megállapításra jutott.

A Testület először azt vizsgálta, hogy a beadvány valamennyi részére rendelkezik-e hatáskörrel, illetve a beadványt a jogosult terjesztette-e elő.

1) Ennek keretében a Testület először azt értékelte, hogy a panaszt arra jogosult terjesztette-e elő.

A Testület eljárását az Rtv. a IX. fejezetében, a Jogorvoslatok alcím alatt szabályozza. Az Rtv. 92. §-ának (1) bekezdése úgy rendelkezik, hogy az, „akinek az e törvény IV., V. és VI. fejezetében meghatározott kötelezettség megsértése, a rendőri intézkedés, annak elmulasztása, a kényszerítő eszköz alkalmazása alapvető jogát sértette [...] kérheti, hogy panaszát az országos rendőrfőkapitány, valamint a főigazgatók a Testület által lefolytatott vizsgálatot követően bírálja el”. A (3) bekezdés értelmében az (1) bekezdésben meghatározott esetekben a cselekvőképtelen személy helyett törvényes képviselője jár el, korlátozottan cselekvőképessé személy helyett törvényes képviselője vagy meghatalmazottja is eljárhat.

A törvényes képviselők eljárási jogosultságát az alábbiak szerint vizsgálta a Testület.

A Testület rendelkezésére bocsátott iratokból megállapítható, hogy az I. r. panaszos 1995. október 5-én született, tehát a sérelmezett események idején még nem töltötte be a tizennyolcadik életévét.

A Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 12. §-a szerint kiskorú az, aki a tizennyolcadik életévét még nem töltötte be, kivéve, ha házasságot kötött. A 12/A. § (1) bekezdése szerint korlátozottan cselekvőképessé az a kiskorú, aki a tizennegyedik életévét már betöltötte és nem cselekvőképtelen. A 12/B. § (1) bekezdése szerint cselekvőképtelen az a kiskorú, aki a tizennegyedik életévét nem töltötte be.

A hivatkozott rendelkezéseket jelen ügyre vetítve megállapítható, hogy a panaszos a sérelmezett események idején korlátozottan cselekvőképessének minősült, így helyette édesanyja és édesapja jogosult volt törvényes képviselőként panaszt előterjeszteni.

2) A Testület a panaszbeadványban foglaltak kapcsán ezt követően azt értékelte, hogy hatásköri szabályai a sérelmezett események vizsgálatát mennyiben teszik lehetővé.

A Testület hatáskörével kapcsolatban hivatkozik az Rtv. 92. § (1) bekezdésére, mely szerint azon rendőri intézkedéseket és mulasztásokat vizsgálhatja, melyek az Rtv. IV., V. és VI. fejezetének alkalmazásával összefüggésben merülnek fel. Ennek megfelelően a Testületnek – a rendőri tevékenység általános elveinek és szabályainak érvényesülése (különösen: intézkedési kötelezettség, arányosság, azonosíthatóság, segítségnyújtási kötelezettség stb.), – a rendőri intézkedések vagy azok elmulasztása (különösen: igazoltatás, ruházat- csomagjarmű-átvizsgálás, elfogás, előállítás, közlekedésrendészeti intézkedés stb.),

– a kényszerítő eszközök törvényes alkalmazása (különösen: testi kényszer, bilincs, vegyi eszköz, sokkoló, rendőrbot, lőfegyverhasználat, csapaterő alkalmazása, tömegoszlatás stb.), tekintetében van hatásköre eljárni és az adott intézkedést, cselekményt, vagy mulasztást vizsgálni abból a szempontból, hogy történt-e alapjogi sérelem.

A panaszos törvényes képviselője többek között azt sérelmezte, hogy a 17 éves panaszos korlátozottan cselekvőképes, éppen ezért a helyszíni bírság kiszabásának nem lett volna helye vele szemben, mivel ahhoz az kell, hogy a megfizetés körében a fiatalok nyilatkozzon. Viszont a Ptk. előírásai szerint a korlátozottan cselekvőképes személy nyilatkozatai érvényességéhez szükséges a törvényes képviselője beleegyezése vagy utólagos jóváhagyása. A panaszos törvényes képviselője kifogásolta továbbá, hogy a gyermeke és társai cselekményét lopássá minősítette a rendőrség, amikor az csupán játék volt, illetve uratlan tárgy birtokba vétele.

Az Rtv. hatáskörét rögzítő szabályokból kitűnik, hogy a Testületnek nincs hatásköre a rendőrségnek mint szabálysértési hatóságnak a szabálysértési eljárásban fogantatosított eljárási cselekményeinek jogszerűségének megítélésére, illetve nem állapíthatja meg, hogy valaki elkövette az adott szabálysértést vagy sem, továbbá nincs jogosultsága arra, hogy a szabálysértési eljárásban kiszabott szankciót vagy a helyszíni bírságot felülbírálja, vagy annak összegét mérsékelje.

Ugyanakkor a panaszos törvényes képviselőjének előadása kapcsán megjegyzi a Testület, hogy egy áruház parkolójában lévő bevásárlókocsi nyilvánvalóan nem tekinthető a Ptk. szerinti uratlan tárgynak, még akkor sem, ha a fogantyúja esetlegesen törött, és ezért nem látszik egyértelműen, hogy melyik áruházhoz tartozik. A Ptk. törvényes képviselő által hivatkozott szakasza ugyanis csak arra az esetre vonatkozik, amikor a dolognak azért nincs tulajdonosa, mert nem is volt, vagy a korábbi tulajdonos szándékosan felhagyott a tulajdonjog gyakorlásával. A bevásárlókocsi az áruház parkolójában – az elhelyezett tárolókon kívül – történő hagyása az áruház részéről nyilvánvalóan nem tekinthető a tulajdonjoggal való szándékos felhagyásnak, mivel a bevásárlókocsik rendeltetésszerű tárolásának és használatának a helye parkoló, ráadásul a parkoló területe tipikusan az áruház területéhez tartozik. Mivel tehát a bevásárlókocsi a fentiek alapján nem minősül gazdátlan jószágának, azon birtokbavétellel nem lehet tulajdonjogot szerezni.

A jognyilatkozatok érvényességére vonatkozó panaszosi előadás kapcsán pedig megjegyzi a Testület, hogy a Ptk. korlátozottan cselekvőképesek nyilatkozataira vonatkozó kivételt engedő szabályának („ha jogszabály kivételt nem tesz”) a Szabs.tv. helyszíni bírság elfogadására vonatkozó rendelkezéseivel összeolvasásából kitűnik, hogy a jogalkotó a Szabs. tv.-ben pontosan egy ilyen kivételt fogalmazott meg, tehát a panaszolt intézkedés időpontjában a helyszíni bírság körében a kiskorú a törvényes képviselője nélkül is érvényes nyilatkozatot tehetett.²

A fentebb részletezett hatásköri szabályok alapján tehát nem vizsgálta hatáskörhiányában a Testület a jognyilatkozat érvényességére, illetve a helyszíni bírság

² Ugyanakkor időközben a jogalkotó, felismerve azt a jogalkalmazási problémát, hogy jellemzően az így elvállalt bírság megfizetése – a fiatalok jövedelmének hiányában – nem a fiatalok, hanem a törvényes képviselőjére ró terhet (amelynek elvállalásáról akár a törvényes képviselő távollétében is nyilatkozhatott a fiatalok), 2013. szeptember 1-től akként módosította a szabályt, hogy helyszíni bírságot csak a törvényes képviselő jelenlétében lehet kiszabni.

kiszabására és a szabálysértési felelősség megállapítására vonatkozó kifogásokat. Ugyanakkor vizsgálta az előállítás és a bilincsalkalmazásának jogszerűségét, és a tájékoztatás elmulasztására vonatkozó panaszosi kifogásokat.

IV.

A vizsgálat során a Testület megállapította, hogy a rendőri intézkedések érintették a panaszosnak a Magyarország Alaptörvénye Szabadság és Felelősség fejezetének XXIV. cikkében foglalt tisztességes eljáráshoz való jogát, a II. cikkében foglalt emberi méltósághoz való jogát, a IV. cikkében foglalt személyi szabadsághoz való jogát az alábbiak szerint.

1) A Testület az előállítás jogszerűségének vizsgálata során az alábbi megállapításokra jutott.

a) A Testület először azt vizsgálta, hogy megfelelő jogalap birtokában állították-e elő a panaszost a rendőrök.

A rendőri jelentések szerint a panaszos előállítására az Rtv. 33. § (2) bekezdés b) pontja alapján került sor („A rendőr a hatóság vagy az illetékes szerv elé állíthatja azt, aki bűncselekmény elkövetésével gyanúsítható”). Az esemény rövid leírásaként rögzítik, hogy szolgálatuk teljesítése során az Eszperantó téren észlelték, hogy a V. színház irányából a M. G. út irányába gyalogosan közlekedik három személy, akik egy az [...] áruház tulajdonát képező bevásárló kocsit toltak, úgy hogy egy fő a bevásárló kocsiban ült, míg kettő személy tolt. A 3 személyt intézkedés alá vonták, akik elmondták, hogy Sz. város, B. úti [...] áruház, L. út felé eső oldalán találták a parkolójában. Elmondták, hogy a bevásárlókocsin rongálódások voltak, amikor megtalálták. (markolat törött volt). A panaszos a helyszínen elismerte a lopást, ezért a három személyt előállították a Sz. városi Rendőrkapitányságra bűncselekmény gyanúja miatt. A kapitányságon aztán M. P. r. hdgy. ügyeletes tiszt felvette a kapcsolatot az áruházzal, akiktől azt a tájékoztatást kapták, hogy a bevásárlókocsi értéke 40.000 Ft.

Tekintettel arra, hogy a rendőrség a bűncselekményi gyanút jelölte meg jogalapként, az előállítás jogszerűségének vizsgálatánál a Testületnek először azt kell mérlegelnie, hogy felmerülhetett-e a panaszossal szemben bűncselekmény elkövetésének a rendőrségi fellépéshez szükséges fokú gyanúja.

Ezzel a kérdéssel kapcsolatban a Testület utal töretlen gyakorlatára, amely szerint valamely szabálysértés/bűncselekmény tényállásszerűségét kizárólag a rendőri intézkedés jogalapja szempontjából vizsgálja. Az Rtv.-ben rögzített hatásköri szabályok szerint ugyanis a Testület nem foglalhat állást abban a kérdésben, hogy valamely eljárás alá vont személy elkövetett-e szabálysértést/bűncselekményt, azonban ha – olyan esetekben, amikor a rendőrség az intézkedés alapjaként szabálysértés/bűncselekmény gyanújára hivatkozik – nem végezné el a rendőri intézkedés alapjául szolgáló magatartás értékelését, az alapjog-korlátozás vizsgálata üresedne ki. A fentiek alapján a Testület azt vizsgálta, hogy a panaszos részéről a szabálysértés/bűncselekmény elkövetésének gyanúja felmerülhetett-e.

A Testület fontosnak tartja továbbá hangsúlyozni: nem abban a kérdésben foglal állást, hogy a panaszos követett-e el szabálysértést/bűncselekményt vagy sem, hanem csupán abban, hogy az

adott helyen és időben rendelkezésére álló adatok alapján a rendőr gondolhatta-e azt, hogy panaszossal szemben felmerül a szabálysértés/bűncselekmény elkövetésének – a megalapozott gyanú szintjénél alacsonyabb fokú – gyanúja. Amennyiben igen, úgy a rendőri intézkedés akkor is jogszerű lehet, ha utóbb a bizonyítási eljárás eredményeként a szabálysértési hatóság vagy büntetőbíróság azt állapítja meg, hogy az érintett nem követett el szabálysértést/bűncselekményt, vagy a szabálysértés/bűncselekmény elkövetése nem bizonyítható.

A Btk. 316. § (1) bekezdése szerint, aki idegen dolgot mástól azért vesz el, hogy azt jogtalanul eltulajdonítsa, lopást követ el.

A Btk. 325. § (1) Aki a talált idegen dolgot eltulajdonítja, avagy nyolc nap alatt a hatóságnak vagy annak, aki elvesztette, nem adja át, úgyszintén aki a véletlenül vagy tévedésből hozzá került idegen dolgot eltulajdonítja vagy nyolc nap alatt vissza nem adja, vétséget követ el, és egy évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

A Szabs. tv. 177. § (1) bekezdése a) pontja szerint tulajdon elleni szabálysértést követ el az, aki ötvenezer forintot meg nem haladó értékre lopást, sikkasztást, jogtalan elsajátítást, orgazdaságot követ el, úgyszintén, aki e cselekmények elkövetését megkísérli.

A rendőri jelentésekből kitűnik és a panaszos törvényes képviselője sem vitatta, hogy a panaszos és társai a bevásárlókocsit az [...] áruház parkolójából hozta el. A panaszos a cselekményt elismerte. A Testület már a III. cím alatt kifejtette, hogy az áruház parkolójának területén található bevásárlókocsi a Btk. szerinti idegen dolognak minősül, amelynek elvételét a panaszos a helyszínen és a beadványában sem vitatta, noha a beadványában törvényes képviselője úgy nyilatkozott, hogy azt később vissza kívánták vinni a parkolóba.

A Testület álláspontja szerint a helyszínen a rendőrök rendelkezésére álló információk alapján fennállt a lopás bűncselekményének minimális előállításhoz szüksége minimális szintű gyanú. Mindezek alapján a Testület álláspontja szerint a panaszos előállításának megkezdésére megfelelő jogalapot szolgáltatott az Rtv. 33. § (2) bekezdés b) pontja.

b) Tekintettel ugyanakkor arra, hogy az Rtv. 33. § (2) bekezdésében meghatározott előállítási okok nem kötelező jelleggel írják elő az előállítást, hanem mérlegelési jogot engednek az intézkedő rendőrnek, a Testület az előállítás szükségességét megvizsgálta az Rtv. 15. §-ban meghatározott arányosság követelményére figyelemmel is.

Az Rtv. 15. §-a az arányosság követelményét akként írja elő, hogy a rendőri intézkedés nem okozhat olyan hátrányt, amely nyilvánvalóan nem áll arányban az intézkedés törvényes céljával. Több lehetséges és alkalmas rendőri intézkedés, illetőleg kényszerítő eszköz közül azt kell választani, amely az eredményesség biztosítása mellett az intézkedéssel érintettre a legkisebb korlátozással, sérüléssel vagy károkozással jár.

A rendőrségi iratokból kiderül, hogy a panaszost és társait azért állították elő, hogy az eltulajdonítás körülményeit, a bevásárlókocsi értékét és a rongálódásának a pontos okát meghatározzák. A bevásárló kocsi és a rongálódás értéke határozza meg ugyanis, hogy a panaszossal a továbbiakban büntetőeljárást vagy szabálysértési eljárást kell lefolytatni.

Figyelemmel arra, hogy mind a bűncselekményi alakzat, mind a szabálysértési alakzat esetén fennálltak a bíróság elé állítás feltételei (egyszerű megítélésű ügy, bizonyítékok rendelkezésre állnak, indokolt volt az eljárás mihamarabbi lefolytatása érdekében a tényállás teljeskörű felderítése.

Mindezek alapján a Testület álláspontja szerint a panaszos előállítására megfelelő jogalap birtokában az arányosság követelményének betartásával került sor, ezért nem sérült a panaszos személyi szabadsághoz való joga az előállítás miatt.

Megjegyzzi továbbá a Testület, hogy a rendelkezésre álló adatok alapján a panaszos előállítására az Rtv. 33. § (1) bekezdés a) pont szerinti szándékos bűncselekmény miatti tettenérés, illetve a szabálysértési alakzatnál az Rtv. 33. § (1) bekezdés f) pont II. fordulata (akivel szemben az eljárás azonnal lefolytatható) is megfelelő jogalapot teremtett volna, mivel ez utóbbinál szintén megvalósult a bíróság elé állításhoz szükséges Szabs. 73.§ szerinti tettenérés. Az ugyanis, hogy utóbb kiderül, hogy az eltulajdonított idegen dolog értéke miatt más jogi eljárás lefolytatására van szükség, nem teszi önmagában jogszerűtlenné az előállítást.

c) A Testület vizsgálta az előállítás időtartamának arányosságát is.

Az Rtv. 33. § (3) bekezdése szerint a rendőrség az előállítással a személyi szabadságot csak a szükséges ideig, de legfeljebb 8 órán át korlátozhatja. Ha az előállítás célja még nem valósult meg, indokolt esetben ezt az időtartamot a rendőri szerv vezetője egy alkalommal 4 órával meghosszabbíthatja. Az előállítás időtartamát a rendőri intézkedés kezdetétől kell számítani.

A Szolgálati Szabályzat 30. §-ának (3) bekezdése szerint az előállítás a fogvatartott személy szabadon bocsátásáig vagy őrizetbe vételéig, illetve előzetes letartóztatásáig, de legfeljebb az Rtv. 33. §-ának (3) bekezdésében meghatározott ideig tart.

Az Rtv. 33. § (3) bekezdése főszabályként a „szükséges” időt jelöli meg és csak végső korlátként, határozza meg a 8 órás (illetve indokolt esetben, külön alaki feltételek mellett a további 4 órás) időtartamot. Felhívja a Testület a figyelmet az előállítás intézményének a személyi szabadságot súlyosan korlátozó jellegére, amelyre értelemszerűen vonatkozik az Rtv. 15. § (1) bekezdésében meghatározott azon általános arányossági követelmény is, mely szerint „a rendőri intézkedés nem okozhat olyan hátrányt, amely nyilvánvalóan nem áll arányban az intézkedés törvényes céljával”.

A rendőri jelentések és az előállításról szóló igazolás rögzíti, hogy a panaszossal szembeni intézkedés 15 óra 30 perckor kezdődött és 16 óra 45 percig tartott. A panaszossal szemben a beszállítás idejére bilincset alkalmaztak, 15 óra 50 percig. Ezt követően felvették a kapcsolatot az áruházzal, nyilatkoztatták őket a bevásárlókocsi értékéről, a panaszosnak és társainak megadták az előírt tájékoztatásokat, kitöltették a szükséges nyilatkozatokat, megkísérelték értesíteni a hozzátartozókat, illetve ezt követően meghallgatták a panaszosokat és kiszabták a helyszíni bírságot velük szemben, amit a kioktatást követően a panaszos elfogadott. Ezután kiállították a szükséges igazolásokat és szabadították a panaszost.

A Testület az időtartam értékelésekor az alábbi szempontokra volt figyelemmel. Az előállítás, mint szabadságkorlátozó intézkedés mindig célhoz kötött, ebből adódóan csak addig tarthat,

amíg a célja megvalósul. Amennyiben a jelen esetben elfogadjuk azt a rendőri álláspontot, hogy az előállítás célja az volt, hogy feltárják az elkövetés körülményeit, illetve tisztázzák az elkövetési értéket, akkor az intézkedés csak addig tarthatott, amíg ez a cél megvalósult.

A rendőri iratokból kitűnik, hogy a panaszossal szemben az intézkedés 1 óra 15 percig tartott, amely idő alatt számos eljárási cselekményt fogatosított a rendőrkapitányság, ennek keretében tisztázta az elkövetési értéket, feltárta az elkövetés körülményeit és kiszabta a szankciót, illetve elvégezte az előállítással kapcsolatos dokumentáció kitöltését/kitöltetését.

Mindezek alapján a Testület álláspontja szerint a panaszos előállításának időtartama nem volt aránytalan, ezért nem sérült a panaszos személyi szabadsághoz való joga.

2) A Testület a panaszossal szemben alkalmazott bilincs vizsgálata során az alábbi megállapításokra jutott.

A panaszos törvényes képviselői sérelmezték, hogy megbilincselték a rendőrök a panaszost.

A rendőri jelentések szerint a panaszossal szemben a rendőrök az Rtv 48. § c) pontja alapján 15 óra 30 perctől 15 óra 50 percig bilincset alkalmaztak.

Az Rtv. 48. §-a értelmében „a rendőr bilincset alkalmazhat a személyi szabadságában korlátozni kívánt vagy korlátozott személy a) önkárosításának megakadályozására, b) támadásának megakadályozására, c) szökésének megakadályozására vagy d) ellenszegülésének megtörésére”.

A Szolgálati Szabályzat 41. §-a fenti rendelkezéseket az alábbiakkal egészíti ki: Bilincs alkalmazása, az Rtv. 48. §-ában meghatározott esetekben különösen azzal szemben indokolt

- a) aki erőszakos, garázda magatartást tanúsít, és ennek abbahagyására testi kényszerrel nem készíthető,
- b) aki az intézkedő rendőrt, annak segítőjét, valamint az intézkedésben közreműködőt megtámadja,
- c) akinek az elfogására bűncselekmény elkövetésének megalapozott gyanúja miatt került sor, és szökése bilincs alkalmazása nélkül nem akadályozható meg,
- d) akinek a jogszerű intézkedéssel szembeni ellenszegülése testi kényszerrel nem törhető meg,
- e) aki önkárosító magatartást tanúsít vagy ilyen magatartás tanúsításával fenyeget,
- f) akinek fogvatartása során kísérését rendelték el, és a kísért személy veszélyessége azt indokolja, vagy
- g) akit egyedül intézkedő rendőr állít elő.

A szolgálati eljáró a fogva tartott személy bilincselését a kísérés, az előállító egységen vagy a fogdán kívüli őrzés idejére is elrendelheti, ha szökése bilincs alkalmazása nélkül nem akadályozható meg.

A bilincselés módját az intézkedő rendőr az adott körülmények között a legcélrányosabban választja meg azzal, hogy a kezek hátra bilincselése akkor célszerű, ha a bilincs alkalmazására testi kényszer útján kerül sor, vagy alapos okkal tartani lehet rendőr elleni támadástól, valamint szökéstől, vagy az érintett személy szállítása, átkísérése nem az arra a célra

kialakított járműben történik, vagy az érintett személyt a rendőr egyedül állítja elő, kivéve, ha az intézkedésben érintett kezei az erre a célra kialakított övhöz vannak bilincselve.

A rendőr az intézkedés alá vont személyt fekvő helyzetben, falnak vagy más tárgynak nyomva megbilincselheti, ha azt a személy aktív ellenszegülése, támadása, erőszakos magatartása vagy ezek kialakulásának megelőzése szükségessé teszi.

A jelen esetben a rendőrök semmilyen olyan körülményről (sem aktív ellenszegülésről, sem támadásról, sem arról, hogy megpróbálta volna a panaszos elhagyni a helyszínt) nem számoltak be a jelentésükben, ami megalapozta volna az Rtv. 48. § bármely pontja alapján a bilincs alkalmazását, sőt jelentésükben többször is említik, hogy a panaszos és a társai teljesen együttműködőek voltak.

A bilincselés esetén az Rtv. 48.§-ában meghatározott bilincselési okoknak az intézkedés idején – közvetlen és konkretizált veszélyként – kell fennállniuk, a szökés, a támadás, ellenszegülés nem konkretizált, távoli veszélye nem szolgálhat a bilincs alkalmazásának alapjául.

Mindezek alapján a Testület álláspontja szerint a panaszossal szemben a bilincs alkalmazására jogalap nélkül került sor, ezért sérült a panaszos emberi méltósághoz való joga.

3) A hozzátartozó értesítésére vonatkozó panasz kapcsán az alábbi megállapításokra jutott a Testület.

A panaszos törvényes képviselői sérelmezték, hogy noha az előállítás 15 óra 30 perckor, őket csak 16 óra 14 perckor értesítették.

A rendőr jelentések szerint a panaszossal szemben a helyszíni intézkedés 15 óra 30 perckor kezdődött, 15 óra 50 perckor értek a kapitányságra, majd ezt követően azonnal értesítették mobiltelefonon a – panaszos kérése ellenére – a törvényes képviselőt.

Az Rtv. 18. § (1) bekezdése szerint a fogvatartott részére biztosítani kell azt a lehetőséget, hogy egy hozzátartozóját vagy más személyt értesítsen, feltéve, hogy ez nem veszélyezteti az intézkedés célját. Ha a fogvatartott nincs abban a helyzetben, hogy e jogával élhessen, az értesítési kötelezettség a rendőrséget terheli. Ha a fogvatartott fiatalkorú vagy gondnokság alá helyezett, haladéktalanul értesíteni kell törvényes képviselőjét vagy gondnokát.

A jelen esetben a rendőrségi és a panaszosi előadás oly mértékben áll egymással ellentétben, hogy az ellentmondásokat a bizonyítékok szűkös volta miatt, további bizonyíték hiányában nem lehetett feloldani.

Mindezek alapján a Testület nem tudott megnyugtatóan állást foglalni abban a kérdésben, hogy a rendőrök késlekedtek-e a panaszos hozzátartozójának kiértesítésével, ezért akként döntött, hogy **a panaszos tisztességes eljáráshoz fűződő alapjogának sérelme nem megállapítható a kiértesítésre vonatkozó kifogással összefüggésben.**

4) A panaszos törvényes képviselői kifogásolták, hogy a panaszost nem tájékoztatták az alapvető jogairól, így arról sem, hogy az előállítással, illetve az egyéb rendőri intézkedések

módjával (pl. bilincselés) szemben panasszal is élhet.

A képviselők álláspontja szerint ezen tájékoztatás megtörténtének, illetve annak a gyermekük részéről történő megértésének és tudomásul vételének szintén ki kellene derülnie az iratokból. Azonban a panaszos által átvett „Igazolás” ezt nem tartalmazza.

A rendőrségi iratok ezzel szemben rögzítik, hogy a panaszos egyrészt megkapta az előállítás várható időtartamáról szóló tájékoztatást, és az előállító helyiségben történő elhelyezéssel kapcsolatban a 19/1995 (XII.13.) BM rendelet 2. § (8) és (9) bekezdése, a 19/1996 (VIII.23.) ORFK utasítás 36/A. alapján a jogairól és kötelezettségeiről szóló írásos tájékoztatást, másrészt a panaszost arról is tájékoztatták a kiállított bírság szelvények aláírása előtt, hogy aláírásával elismerik a szabálysértés elkövetését. A panaszos önként, minden befolyástól mentesen írta alá a bírság szelvényt.

A Nyilatkozat elnevezésű iraton – aláírásával megerősítve – a panaszos akként nyilatkozott, hogy az Rtv. 92-93. § szerinti jogorvoslati tájékoztatást megkapta. Az intézkedéssel szemben panasszal nem élt. Az előállítás várható időtartamáról szóló tájékoztatást megkapta, az igazolást átvette. Az előállító helyiségben történő elhelyezéssel kapcsolatban a 19/1995 (XII.13.) BM rendelet 2. § (8) és (9) bekezdése, a 19/1996 (VIII.23.) ORFK utasítás 36/A. alapján a jogairól és kötelezettségeiről szóló írásos tájékoztatást megkapta.

Az Rtv. 33. § (4) bekezdése alapján az előállítottat szóban vagy írásban az előállítás okáról tájékoztatni kell, és az előállítás időtartamáról részére igazolást kell kiállítani. Az Rtv. 20. § (2) bekezdés 2. mondata szerint az Rtv. V. és VI. fejezetben foglalt intézkedések, illetve kényszerítő eszközök alkalmazását követően a rendőr köteles az intézkedés alá vont személyt tájékoztatni az e törvény szerinti panasz lehetőségéről és előterjesztésére nyitva álló határidőről.

Tekintettel arra, hogy jelen esetben a panaszos aláírásával akként nyilatkozott, hogy a jogorvoslati tájékoztatást megkapta, illetve arról is nyilatkozott, hogy átadták részére a jogaira és kötelezettségeire vonatkozó tájékoztatást, **a Testület álláspontja szerint nem sérült a panaszos tisztességes eljárásához való joga.**

V.

Mindezek alapján a Testület álláspontja szerint a panaszos előállítására megfelelő jogalap birtokában került sor és – beleértve az előállítás időtartamát is – megfelelt az arányosság követelményének is, ezért nem sérült a panaszos személyi szabadsághoz való joga az előállítás miatt. Szintén nem sérült a panaszos tisztességes eljárásához való joga, tekintettel arra, hogy jelen esetben a panaszos aláírásával akként nyilatkozott, hogy a jogorvoslati tájékoztatást megkapta, illetve arról is nyilatkozott, hogy átadták részére a jogaira és kötelezettségeire vonatkozó tájékoztatást.

Ugyanakkor a panaszossal szemben a bilincs alkalmazására jogalap nélkül került sor, ezért sérült a panaszos emberi méltóságához való joga.

Az előadások közötti ellentmondás feloldhatatlansága miatt a Testület úgy foglalt állást, hogy a panaszos tisztességes eljárásához fűződő alapjogának sérelme nem megállapítható a kiértékelésre vonatkozó kifogással összefüggésben.

Álláspontja szerint a jogsérelem mértéke eléri azt a szintet, amely indokolttá teszi, hogy a Testület állásfoglalását megküldje az országos rendőrfőkapitánynak, ezért döntését a rendelkező részben foglaltak szerint alakította ki.

Budapest, 2014. április 16.

Dr. Lukács Tamás
elnök

Dr. Kozma Ákos
elnökhelyettes, előadó testületi tag

Fráterné dr. Ferenczy Nóra
testületi tag

Dr. Wildner Domonkos
testületi tag

Dr. Cservák Csaba
testületi tag

FÜGGETLEN RENDÉSZETI PÁNSZTESZÜLET